

ACTES DEL XXè CONGRÉS D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA CATALANA. Vic. Juny 2018

HISTORIA DEL SERVEI DE DERMATOLOGIA DEL HOSPITAL VALL D'HEBRÓN 1972-2005

*CASTELLS RODELLAS¹, Antoni; PEDRAGOSA JOVE², Ramón;
REPISO MONTERO³, Trinidad; GARCÍA-PATOS BRIONES⁴, Vicente*

1- Professor emèrit de la UAB. 2- Dermatòleg. 3- Dermatòleg adjunt del Hospital Vall d'Hebron. 4- Catedràtic de la UAB. Correspondència A.Castells

INTRODUCCIÓ

La història de l'hospital i dels seus Serveis des de la fundació de la Universitat Autònoma de Barcelona comencen i mantenen un lligam tan fort que ens quasi obliga fer aquesta presentació conjuntament amb les dues entitats. La "Residencia sanitària Francisco Franco", primer nom de l'hospital, va ser el primer construït per la seguretat social en uns terrenys d'Horta-Guinardó entre la carretera de l'arrabassada i la del Vall d'Hebron, en els quals havia existit un convent dels Jerònims dels que encara es poden veure algunes restes per sota la benzineria de l'arrabassada. Fou inaugurat l'any 1955 per Francisco Franco i José Antonio Girón de Velasco essent el primer director el Dr. Germán Garnacho, el qual va ser contestat en la inauguració com a "Iacayo de Negrín" per haver sigut director d'un hospital republicà (1). Aquest hospital va néixer dedicant-se exclusivament a atendre les malalties quirúrgiques i sense una plantilla fixa, els cirurgians de "cupo", és a dir aquells que passaven visita duran dues hores als ambulatoris, anaven un dia per setmana a operar els seus malalts en aquest centre (2).

SERVEI DE MEDICINA INTERNA

Quan el Professor Agustí Pedro Pons (1898 - 1971) va ser jubilat de la Càtedra de Medicina Interna de la Facultat de Medicina de Barcelona, per mantenir la seva activitat, l'any 1968 va fer-se càrrec d'un Servei tot just creat de Medicina interna a la Residencia sanitària on va estructurar i jerarquitzar aquest nou Servei i les especialitats mèdiques. Lo mateix va fer en les especialitats quirúrgiques el Dr. Angel Diaz Cascón (1915 - 2006). L'any 1966 l'hospital adopta el nom de "Ciudad Sanitaria Francisco Franco" En 1967 entren en funcionament dintre del recinte de la Residencia sanitària dos nous hospitals: un el Maternal i Clínica infantil essent els seus Caps de Servei el Professor Manuel Usandizaga Soraluze (1898 - 1982) i el Doctor Angel Ballabriga Aguado (1920 - 2008) respectivament, que l'any 1988 varen fusionar-se sota en nom d'Hospital Matern infantil. L'altre

era el de Traumatologia amb el Doctor Ramon Sales Vázquez (1907 - 1971). La Residència sanitària quedà constituïda per tres hospitals administrativament independents entre si i amb plantilles pròpies, no compartides en cadascun d'ells.

CREACIÓ DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

L'any 1968 per "Decreto del 6 de Junio" es crea la Universitat Autònoma de Barcelona (3) en unes 200 hectàrees de la Vall Moronta de Bellaterra i municipi de Cerdanyola del Vallès, lloc fora de Barcelona per evitar aldarulls amb els estudiants. Fins el Curs 1970-1971 les classes de Medicina es donaven a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, però a partir de aquest curs ja varen explicar-se en la Facultat de Ciències del campus de Bellaterra fins el curs 1973-1974 que ja es disposava de l'edifici de la Facultat de Medicina de la UAB. A partir d'aquí varen crear-se Unitats docents en els Hospitals de Sant Pau, la Vall d'Hebron. Germans Trias i el del Mar llocs on a partir del tercer curs, es repartien els estudiants per continuar els estudis de la Llicenciatura. En l'any 1971 es converteix en un Hospital Universitari vinculat a la UAB i en el curs 1971-1972, va rebre alumnes de quart curs per primera vegada.

En l'any 1972 en ple funcionament del Servei de Medicina i per la necessitat de la UAB de dictar les lliçons de Dermatologia va determinar-se que el Professor Josep Cabré i Piera (1933 - 1981), Catedràtic de Dermatologia a Cadis es fes càrrec de la cura dels malalts amb problemes dermatològics de l'Hospital i també de l'assignatura de Dermatologia de la UAB prenent possessió el 1 de Gener de 1972. El Professor Cabré (4) l'any 1956, va llicenciar-se en Medicina a la Universitat de Barcelona, incorporant-se a la càtedra del Prof. Xavier Vilanova, formant part de l'esponerosa Escola Dermatològica Catalana. Inicià una intensa formació de postgrau, primer, a Tolosa de Llenguadoc amb el Professor Nanta. Després, passà 8 anys a Alemanya, a les ciutats de Frankfurt, Göttingen i Mainz, al costat de mestres com els Professors Korting, Gottron, Steigleder i Oscar Gans. Es doctorà a la Johann Wolfgang Goethe Universität de Frankfurt amb una Tesis sobre: "*Infiltració limfocitària de la pell*" dirigida pels Professors Gans i Steigleder, arribant a ser cap clínic (Oberarzt), i en 1962 presenta a la Universitat de Barcelona una nova Tesis titulada: "*Dermatosis mucinoses*" obtenint un altre grau de Doctor. Tot seguit, acaba la seva formació a l'Hospital de Saint Louis de París amb el Professor Robert Degos.

DOTACIÓ DE DERMATOLOGIA A L'HOSPITAL VALL DE HEBRON

En 1972 el Professor Josep Cabré Piera i el Professor titular Jordi Vidal Lliteras (1932-†1999) en concurs lliure de mèrits, varen ser nomenats, Cap de Secció i adjunt respectivament de Dermatologia, adscrits al "Centro de Diagnóstico y tratamiento de la Seguridad Social de Atarazanas" (5). Al mateix temps varen obrir en la tercera planta de l'Hospital general en els dispensaris de Cirurgia general, unes consultes externes, al principi només dos dies per setmana, contaven amb l'ajuda de la infermera Ascensión Gonzalvo Nevot.

El Professor Joaquín Tornos Solano (1918 -2005) succeí al Prof. Pedro Pons i com a Cap del Servei de Medicina interna, conscient de la importància de la Dermatologia, va crear depenent d'aquell Servei, la Secció de Dermatologia: la seva tasca era de donar assistència a malalts ingressats i al personal de l'hospital. En l'any 1974 el Professor Cabré és nomenat Cap de Secció de Dermatologia de la Ciudad Sanitària mantenint-la ubicada en les dependències de Cirurgia general, de tal manera que quan finalitzaven les consultes d'aquell Servei, començaven les de Dermatologia. A dites del Doctor Xavier Sierra Valentí (7), es tractava d'un consultori minúscul, on amb prou feina hi cabien els assistents. No tenien ni espai per seure, i havien d'assistir a la consulta dempeus. Poc a poc es va constituir en l'hospital un petit equip dermatològic amb el Professor Jordi Vidal Lliteras que continuava a Drassanes però anava també alguns dies al HVH i el Doctor Julio A. Gonzalez Fernández resident de Medicina interna i més tard Professor no numerari (PNN). El Professor Cabré fou anomenat Degà (3) i la consulta la seguia menant el Professor Cabré però hi anava parcialment, doncs havia d'atendre les classes i els deures del deganat. En l'any 1975 fou nomenat Rector fins el 31 de Mars de 1976 que es va traslladar a Madrid en obtenir la Càtedra de Dermatologia de la "Universidad Complutense" (3). A dites del seu deixeble Dr. Xavier Sierra malgrat de ser Rector de la UAB, la Secció de Dermatologia seguia sent irrisòria, qualsevol ambulatori de barri estava millor dotat. Seguien en una consulta minúscula, sense les mínimes condicions, i el que era pitjor, sense perspectives de millora (7).

El Professor titular Jordi Vidal Lliteras s'havia format a Cadis amb el professor Josep Cabré, era una persona reservada, discreta i un bon clínic. Quan es va crear la Secció de Dermatologia de l'Hospital de Bellvitge, va anar com a cap de secció a aquell hospital. En l'any 1976 quan el Professor Cabré va deixar Barcelona, seguia tenint cura, provisionalment de la consulta de Dermatologia el Doctor Julio A. Gonzalez, fins que l'any 1979 també es va traslladar a Madrid. El Professor titular Jordi Vidal, deixa definitivament la Secció de Dermatologia de l'Hospital de Bellvitge per anar com a cap de secció de Dermatologia a l'Hospital general de la "Ciudad Sanitaria" i fer-se càrrec de les consultes de malalts, donar i explicar les classes, seminaris i pràctiques de l'assignatura en la Unitat docent de la UAB.

Cap els anys 1977 varen incorporar-se a la Secció com a Dermatòlegs adjunts contractats els Doctors Ramón Pedragosa Jover i Caterina Mieras Barceló, ambdós havien cursat la llicenciatura en la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona i l'especialitat en la Escola Professional de Dermatologia del Servei de Dermatologia de l'Hospital Clínic i Provincial de Barcelona. Varen tenir com a primer Metge Intern i Resident (MIR) a la Doctora Montserrat Sabán Noguera però durant uns anys, la Secció de Dermatologia que depenia de Medicina interna, no va tenir cap metge resident, fins que en les darreries de ser Secció de Medicina interna i convertir-se en Servei de Dermatologia, no arribaren.

EL SERVEI DE DERMATOLOGIA DEL HOSPITAL VALL DE HEBRON

El dia 6 de Novembre del 1989 l'antiga Secció de Dermatologia, va convertir-se en Servei (6) i en el mateix any, va arribar com a cap de Dermatologia en comissió de serveis des de València, el Professor Antoni Castells Rodellas. Havia cursat la llicenciatura i el doctorat en la Facultat de Medicina de Barcelona, l'especialitat en l'Escola professional del Hospital Clínic i Provincial de Barcelona (8). Va ser nomenat Catedràtic de Dermatologia de la UAB en l'any 1990 i el 1992 va signar contracte com a Cap de Servei en tant fos Professor.

El Servei de Dermatologia estava constituït per un Cap de Servei, un Cap de Secció, dos metges adjunts i 4 MIRs. Hi havien també dos metges, no MIRs, que assistien per si fos possible més endavant obtenir el títol de especialista, aquests eren els coneguts com a "mestos" (médicos especialistas sín título oficial). Més o menys consolidat el Servei de Dermatologia va ser traslladat a la segona planta de l'Hospital General i constava de tres consultes i una recepció. S'havien aconseguit en la cinquena planta de l'Escola d'infermeria, un despatx pel cap de servei i una sala per sessions i biblioteca.

Abans de la reestructuració de la medicina primària, els malalts dermatològics que venien al HVH per ser atesos, solien fer-ho per proximitat al mateix o bé perquè els metges de un CAP els aconsellaven anar al lloc on ells 4 s'havien format o els hi mereixia més confiança l'atenció mèdica. Existien dos tipus de contracte pels sanitaris, un era en jornada normal (8h-15h) i l'altre era jornada intensiva (8-17h), els dissabtes eren festius, no es parlava mai ni existia la denominada jornada exclusiva, terme molt freqüent en altres comunitats autonòmiques. Excepte els dimarts que hi havia la sessió clínica des de 8h fins les 9h30m, la tasca del servei començava entre les 8h i les 8h30m, en la que es tenia cura dels malalts en les dues consultes de l'Hospital General fins a les 13h. Cada metge tenia assignats uns dies i hores per les consultes generals, els MIRs rotaven per les diferents consultes. Un dels metges que aquells dies no tingués consulta en els dispensaris, es desplaçava a la resta d'hospitals del HVH per efectuar les interconsultes dels malalts ingressats o bé dedicava el temps a la biblioteca, preparant sessions, temes, classes i altres. Vàrem tenir ocasió d'adquirir diversos materials per l'assistència i la docència

Va iniciar-se la cirurgia dermatològica al principi en l'Hospital general i més endavant a la Clínica Adrià, lloc on havia estat traslladada tota la cirurgia sense ingrés de l'hospital.

L'any 1993 fou contractat el que va ser més endavant Catedràtic i Cap del Servei, el Professor Vicens Garcia-Patos Briones que havia cursat la llicenciatura a la Facultat de medicina de Barcelona i l'especialitat a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau amb el Professor Josep M. de Moragas Viñas.

CREACIÓ D'UNITATS ASSISTENCIALS

A mesura que s'anava assistint a més malalts amb dermatosis molt variades i d'observació freqüent, va fer-se necessari generar diverses unitats. Al·lèrgia cutània al principi iniciada pel Professor Vidal i la Dra. Àngela Barriga i continuada pel Dr. Jordi Mollet. Fotobiologia i Fototerapia començada per la Dra. Laura Rodríguez Cano i el Dr. Jordi Mollet. Unitat de tumors cutanis amb el Dr. Ramón Pedragosa junt amb un cirurgià plàstic, un oncòleg i un radioterapeuta que permetia realitzar tractaments personalitzats. Dermatoscopia amb el Dr. Ramón Bartralot. Ecografia amb el Dr. Ramón Pedragosa i la Dra. Delia Garcia Sureda. Patologia oral amb el Professor Vicenç Garcia-Patos i el Dr. Juan Antonio Hueto de Màxilo facial. Pediatria amb la Dra. Mercè Roca, Dr. Ramón Pedragosa i més endavant potenciada pel Professor Vicenç Garcia-Patos.

El Director de l'hospital general, Màrius Morlans, va proposar-nos participar en un programa de Tele dermatologia amb el poble saharauí, que es va benveure. La Resident doctora Cristina Heras Mulero va intervenir àmpliament en desenvolupar aquest projecte, però malauradament els fruits no varen ser els esperats, hi havien fracassos de connexió, les imatges eren defectuoses en el color i la nitidesa, que junt amb la dificultat per entendre'ns correctament i buscar o trobar tractaments adients a les seves dolences, vàrem arribar a la conclusió de que en aquestes circumstàncies, de moment, no valia la pena de prosseguir amb aquest procediment de consulta i teràpia.

Tenint en compte la complexitat per el diagnòstic i/o pel tractament d'algunes malalties cutànies es feia imprescindible sol·licitar la col·laboració d'altres serveis hospitalaris. Així varen contribuir els serveis de Medicina interna del Professor Miquel Vilardell ja que al no disposar de llits propis per Dermatologia, els malalts que requerien ingrés ho feien en aquest Servei. El Servei de Cirurgia plàstica del Dr. Jesús Crisol Martos on en la Secció de grans cremats s'ingressaven aquells pacients amb Síndrome de Lyell i eren tractats conjuntament pels Serveis de Dermatologia i Cirurgia plàstica. En el servei de Màxilo facial amb el Professor Guillem Raspall Martin. A Pediatria amb el Professor Alfred Gallart. També en la Secció d'Al·lèrgia del Dr. Alvaro Cadahia amb qui es va arribar a un acord per les al·lèrgies cutànies. Hematologia amb els Drs Juan Jose Ortega Aramburu de Pediatria i Antoni Juliá de l'Hospital general. Otorrinolaringologia amb el Professor Pedro Quesada Marin. Oftalmologia amb el Doctor Borja Corcóstegui, Anatomia patològica del Professor August Moragas Redecilla i també amb aquells Serveis comuns com laboratoris, radiologia i altres.

LA IMMIGRACIÓ

S'obre una nova etapa de formació clínica i assistencial quan en les consultes ens arriben per ser atesos malalts que ens venen d'altres contrades i continents, amb la pell de matis diferent a la nostra i sobre la qual contemplem unes lesions elementals modificades pel color i per la textura cutània. Les havíem de reconèixer comparant-les amb aquelles clàssiques que havíem estudiat i vist fins

ara. Però no tot queda aquí, alguns dels malalts eren portadors de dermatosis forànies, parasitàries, fúngiques i algunes desconegudes per nosaltres i que solament teníem notícia per llibres i publicacions, però que mai les havíem ni vist ni diagnosticat ni tractat. No vàrem tenir cap altre remei que posar-nos al dia, estudiar-les i a mesura d'anar veient més i més malalts, acostumar-nos al seu aspecte i a vegades vèncer el capteniment de les seves ideologies.

ANECDOTARI

Un fet que podríem descriure'l com excepcional es va produir l'any 1996 quan el Sr. Jesús Fernández Morán, veterinari del zoològic de Barcelona i el Professor Lluís Ferré Caubet, Catedràtic de Patologia i Dermatologia veterinària, ens varen requerir per visitar i tractar al goril·la albí anomenat "floquet de neu" afectat per una fotodermatosis. Aquest fet posa de manifest que la Medicina ve a ser aparellada per els humans i per els animals.

L'INSTITUT CATALÀ DE LA SALUT I EL SERVEI CATALÀ DE LA SALUT.

A l'any 1981 es transfereix sanitat a la Generalitat de Catalunya i quan va ser Conseller de Sanitat el Doctor Xavier Trias i Vidal de Llobatera, es va crear la "Direcció General d'Organització Sanitària". La Llei 12/1983 (9), de 14 de juliol, d'administració institucional de la sanitat de l'assistència i els serveis socials de Catalunya i l'Institut Català de la Salut (ICS) que va ser concebut com entitat gestora de la Seguretat Social i dels serveis i les prestacions sanitàries de la Generalitat. En l'any 1992 l'hospital signa un contracte amb el Servei Català de la Salut (SCS). La infermeria va integrar-se en les tasques de direcció dotant-la d'una Direcció d'infermeria. Tot això va determinar que els gerents i directors d'hospitals tinguessin que aplicar normes com si es tractés d'una empresa. És en aquesta època quan el nom de malalt deixa de ser utilitzat per anomenar-se desafortunadament com a "usuari" i "proveïdors" els que proveeixen de salut, convertint-se el SCS quasi bé en un servei econòmic-industrial. Molts d'aquests professionals que ocupaven càrrecs directius, eren elegits "a dit" nominats per partits polítics dels quals depenien les conselleries. Se suprimeixen els Cap de Departament i es creen per substituir-los els de Caps de Serveis permanents. Es demanen que des dels hospitals es creïn protocols perquè en els CAPs els metges de primària, puguin realitzar feines més pròpies d'especialitat, amb la problemàtica que això comporta. Dermatologia sempre va negar-se a crear aquests protocols.

L'any 1994 s'inaugura el CAP del carrer Lisboa que queda inscrit dintre de l'Hospital Vall de Hebron i la Dra. Laura Rodríguez Cano es fa càrrec de la consulta de Dermatologia. Aquest fet va ser l'inici de que els CAPs de tota Catalunya fossin adscrits a diferents hospitals d'acord amb la ubicació del CAP i del hospital. En l'any 2001 essent Gerent el Doctor Jose Luis de Sancho, es fusionen els tres hospitals (General, Matern-infantil i Traumatologia) en un de sol, s'unifiquen les plantilles sanitàries i canvia de nou el nom pel de "Hospital Universitari Vall d'Hebron".

NOVA UBICACIÓ DEL SERVEI

L'edifici de l'antiga escola d'infermeria constava a mes de subsòl, de set pisos. Al deixar de ser la residència de estudiants de infermeria i més tard la de les religioses, es varen remodelar algunes plantes, i cap els anys 2003, el director de l'Hospital General, Doctor Màrius Morlans, va oferir-nos el trasllat a la segona planta, ala nord de l'edifici de l'Escola d' infermeria, juntament amb les consultes externes d'Aparell digestiu i Al·lèrgia, però es mantenien els gabinets d'Al·lèrgia dermatològica i Fototeràpia en la primera planta de l'escola i en la cinquena la sala de sessions, la biblioteca i el despatx del Cap de Servei. Vàrem acceptar el trasllat tenint en compte que això permetia tenir tot el servei agrupat en un sol edifici i a més els consultoris eren més grans i amb més claror. Es va equipar una habitació per a infermeria convertida en un gabinet comú a compartir entre Dermatologia i Al·lèrgia, on va instal·lar-se una cabina per efectuar les biòpsies cutànies en condicions asèptiques.

ELS OBJECTIUS

En la darrerria dels anys 1990 es va proposar, per motivar un increment i racionalització de la feina, a tots els serveis i als metges, presentar uns objectius de treball que devien ser estudiats i acceptats per direcció mèdica i si s'aproven portar-los a terme. El compliment dels mateixos comportava una remuneració econòmica pel Servei i per els metges. Dermatologia va presentar-ne i sempre vàrem complir amb els objectius.

LA INCORPORACIÓ DEL PARC SANITARI PERE VIRGILI

El Reial Decret 775/1999, de 7 de maig (10), estructura el traspàs a la Generalitat de Catalunya dels mitjans personals adscrits a l'Hospital Militar de Barcelona i el 21 d'octubre de 2001 i es va aprovar per part de l'Ajuntament de Barcelona el primer Pla Especial remodelant els terrenys del recinte de l'antic Hospital Militar el qual va prendre el nom de "Parc Sanitari Pere Virgili" (11). La gerència i direcció del HUVH, varen traslladar tota la cirurgia ambulatòria sense ingrés i per tant també la dermatològica, des de l'antiga Clínica quirúrgica Adrià a les dependències d'aquest Parc i va ser el Doctor Ramón Bartralot i altres dermatòlegs adjunts els qui varen prosseguir aquí la tasca quirúrgica.

LES JUBILACIONS

Un fet a tenir en compte va ser la promulgació en el 2003 del "Estatuto Marco del personal estatutario de los servicios de salud" (12) en el qual es declarava la jubilació forçosa del personal sanitari als 65 anys. L'ICS no va trigar a aplicar aquesta llei i a primers de Juliol del 2004 obliga a la jubilació a metges i altre personal sanitari que havien complert els 65 anys. Amb aquesta aplicació la Conselleria de salut i la gerència de l'ICS, pretenien excloure de les seves funcions

i estalviar les despeses i sous de tot aquest personal, enviant-los a la jubilació sense escrúpols, donant a entendre de que tant l'ICS com el SCS, "*proveïdors de salut*", són empreses que varen poder fer un ERE pel benefici econòmic de la Conselleria. Presentats uns recursos pels metges afectats, en l'any 2008, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya va anul·lar aquesta norma aprovada per l'ICS. Més endavant va ser el Tribunal Suprem qui dictà una sentència favorable als metges recolzada pel fet de que mancava un pla previ d'ordenació dels recursos humans que tenia que haver estat aprovat anteriorment a la jubilació forçosa de sanitaris (13). Cap sanitari del Servei de Dermatologia es va veure afectat per aquesta mesura. El Professor Antoni Castells que passava de la edat de jubilació decretada per l'estatut marco, al tenir la plaça de Cap de servei vinculada a la Càtedra segons conveni signat pel Conseller de Sanitat Dr. Xavier Pomés, va jubilar-se als 70 anys, edat de jubilació dels Professors universitaris.

PROVISIÓ DE PLACES

Amb referència a la provisió de places, cal tenir en compte que quan es traspasa la sanitat a les autonomies, aquestes canvien la normativa i el sistema. El president del tribunal i algun altre component seguien i segueixen essent nomenats "a dit" i la majoria de vegades no era funcionari de carrera i quasi bé sempre eren el gerent o director del centre pel qui s'havien convocat les places. Aquests havien accedit al càrrec i col·locats "a dit" i no solien ser perits en la matèria, els altres components acostumaven a ser especialistes. Una vegada més es posava de manifest la parcialitat, però en la meua experiència, en totes les comissions per provisió de places en que vaig participar, mai vaig tenir ocasió de enfrontar-me amb el president, sempre va acatar la decisió dels tècnics.

RECERCA

Un hospital universitari amb docència en el pre i post grau i també reconegut com apte per formar especialistes, ha de produir ciència. Aquesta brolla com a resultat de la percepció i estudi dels malalts i casos clínics viscuts, de la descripció acurada de les malalties, del raonament dels processos d'emmalaltir, de les seves possibles etiologies i fisiopatologies, i així mateix de les teràpies emprades. Es fa precís la reflexió sobre cadascuna de les observances en qualsevol fase de l' estudi clínic, experimental, medicamentós discutint-los per arribar a valorar els resultats bons o adversos obtinguts. Són també importants els coneixements dels treballs de recerca bàsica o clínica en que es fonamenten les hipòtesis, i també com ens deia el Professor Joaquim Piñol "cal tenir una bona imaginació per bastir-les", lo qual permet, pels resultats obtinguts i la seva discussió, treure conclusions assenyades i ser motiu de comunicació.

Cal esmentar que els recursos aportats per projectes de recerca o bé per assajos clínics, es devien ingressar en un compte corrent bancari a nom del Servei que els havia sol·licitat i obtingut, però el titular i responsable era el catedràtic o bé la persona a la qual s'havia concedit l'emolument, amb la corresponen repercussió

a hisenda. El Gener de 2001 es crea sota la gerència del Doctor José Ignacio Cuervo Argudín, i dels metges Jaume Bergadà Sitjà, Simó Schwartz Riera i el Senyor Josep Ramón Luesma Pons, la Fundació de Recerca del HUVH (14, 15), privada i precursora del Vall d'Hebron Institut de Recerca, lo qual va permetre que en aquesta Fundació s'ingressaran qualsevols, recursos econòmics per a la recerca estalviant el retruc personal amb hisenda. A Dermatologia es varen concedir i finançats per part del FISS, DGICYT quatre ajuts a diferents projectes de recerca. Cal posar de relleu que el Servei de Dermatologia va rebre en 10 ocasions accèssits i premis als treballs presentats.

DOCÈNCIA

Amb referència a l'activitat docent cal dividir-la en tres apartats, la formació de metges durant la llicenciatura o el grau, la d'especialistes en Dermatologia via MIR i la formació continuada. A la UAB, l'evolució en l'ensenyament universitari ha tingut diferents canvis que podem veure reflectits en les diferents "Guies docents" editades per la UAB (16). Es seguia el Pla d'estudis de 1983 fins que es va adoptar el Pla aprovat el 3 de maig de 1993. La diferència entre un i altre Pla, ve donada per un augment de l'ensenyament pràctic (16). Les assignatures clàssiques desapareixen com a unitats didàctiques aïllades, quedant integrades dintre del Departament corresponent el qual intervé en el programa i l'ensenyament. La càrrega global és de 511 crèdits. A la llicenciatura de Medicina s'han de cursar tres tipus de crèdits: troncal, optatiu i de lliure elecció. Dermatologia que és especialitat Medicoquirúrgica i tant el contingut com la seva exposició al no estar constituïda com Àrea de coneixement pròpia depenia per complet amb les decisions del Departament de Medicina, el qual decidia tant el programa com la didàctica de l'ensenyament. Finalment en 1996 va ser reconeguda com Àrea de coneixement pròpia, va seguir integrada en el Departament però plenament capacitada per adaptar tant el programa com la docència a la decisió del professorat especialitzat (17).

Las classes teòriques es dictaven al Pavelló docent, fins quasi bé els anys 2000 s'utilitzaven les aules en la planta baixa de l'ala nord. En aquesta mateixa planta es trobaven les oficines administratives i alguns departaments docents de la UAB. Constaven de tres aules d'una cabuda per 80 alumnes cadascuna, una biblioteca, i sala d'estudis pels deixebles, i un bar restaurant. En el pis superior hi havia el Saló d'actes, Gerència i administració general del HUVH. Quan es va engrandir aquest pavelló pel trasllat dels estudis d'infermeria i altres, es va ampliar la planta construint més aules amb més cabuda pel grau de Medicina i algunes oficines de la UAB.

PLA DE BOLONYA

En l'any 1998 es va celebrar el 8è centenari de la fundació de la Universitat de La Sorbonne on es reuniren els ministres d'educació de quatre països (França, Alemanya, Itàlia i Regne Unit) i varen promoure un Espai Europeu de Educació

Superior (EEES) (18). Els principals objectius d'aquesta primera reunió podem resumir-los en:

1. Adopció d'un sistema de titulacions, equivalents a tot Europa.
2. Centrar l'ensenyament en el treball de l'estudiant.
3. Estructurar l'ensenyament en dos cicles principals.
4. Establir un sistema de crèdits.
5. Promoure un bon nivell de qualitat.
6. Intervenir en l'ensenyament tenint en compte l'autonomia d'algunes universitats

Per complir amb els requisits del pla feia falta un canvi en la mentalitat i forma d'ensenyar lo qual implicava el disposar de més docents preparats per encarregar-se de les classes, seminaris i tutories d'acord amb els objectius de Bolonya. Va dissenyar-se i fer-se efectiu el programa Erasmus per l'intercanvi d'estudiants de les Universitats Europees, que ha mostrat una bona eficàcia en quant va permetre iniciar i mantenir contactes amb altres universitats, estudiants, conèixer altres costums, medis de vida i per que no, aprendre idiomes. Sense poder disposar de recursos econòmics adients, el pla era poc més que inviable.

FORMACIÓ DE ESPECIALISTES VIA MIR

Abans de la regulació per formar especialistes el títol es podia obtenir entre altres per matricular-se en Escoles Professionals, fins avui, que porten cap els denominats MIR. En l'any 1963 la Facultat de Medicina d'Astúries va iniciar la formació de especialistes però va ser el Professor Segovia de Arana el qui va assentar las bases de lo que més endavant seria el sistema de formació dels MIR. El 1968 i com a segon centre autoritzat a España, surt de la "Ciudad Sanitaria Francisco Franco", la primera promoció de metges especialistes (19), i com s'ha mencionat més amunt, la Dra. Montserrat Saban va ser la primera en sortir com a dermatòloga. Més endavant es va regular la formació especialitzada publicant-se tot un seguit de lleis, ordres ministerials i Reials decrets des del 1982. Al convertir-se en servei la Dermatologia del HUVH tenia i manté reconeguda una plaça per MIR que cada any va ser ocupada per metges que havien obtingut un número baix, és a dir dintre els dos-cents primers però vàrem tenir que lamentar la mort en accident de carretera del MIR Antoni Medina Cabezas (†).

També es important la programació de cursos formatius per a especialistes, metges o sanitaris. L'experiència que va adquirint-se per l'exercici de l'especialitat, junt amb les normes adequades que es requereixen per ser exposada d'una manera profitosa, fan que els metges del servei siguin capaços de transmetre apropiadament els coneixements professionals a altres facultatius promovent diferents cursos formatius.

CONCLUSIÓ

Consolidat el Servei, l'assistència als malalts va anar perfeccionant i aplicant els avenços tant pel diagnòstic com per el tractament de les dermatosis i a la vegada millorant els coneixements de tots el integrants del Servei. A l'ensem varen incorporar-se més especialistes per atendre les consultes de l'hospital i dels CAPs adherits. No cal seguir comentant les relacions amb estructures superiors que al meu entendre estan super-dimensionades.

L'ensenyament segueix com fa segles amb lliçons magistrals i poques pràctiques, doncs les instal·lacions de l'hospital són limitades per dur a terme el que està assenyalat pel pla de Bolonya. Tal volta podria ser més efectiu que en els CAPs poguessin incorporar-se al sistema educatiu per aprofitar-los per l'ensenyament pràctic. El pla de Bolonya canviava tot el sistema educatiu però la manca de recursos no va permetre al seu desenvolupament complert, no podem parlar d'un fracàs sinó d'una aplicació a mínims.

La formació d'especialistes via MIR si que podem considerar-la com un èxit, els nostres metges una vegada finalitzat el període de residència posseeixen un gran nivell professional. No puc acabar sense posar de manifest la solitud en que algunes vegades viuen els responsables de Serveis mèdics o de qualsevol nivell de formació, fenomen que pot arribar a pertorbar l'estat d'ànim.

Els autors declaren que no existeixen conflictes de interès.

Bibliografia

1. Comunicació personal Dr. Angel Garnacho de Vega
2. Albert Sueiras Fechtenburg. Breus notes dels primers 20 anys de la creació dels hospitals de la ciutat sanitària i universitària de "la Vall d'Hebrón" Societat catalana de cirurgia. Llibre commemoratiu inauguració del curs 2004-2005
3. UAB 25 anys. Una historia gràfica. UAB Servei de publicacions. ISBN 84-490-0362-8 pp 35-41
4. Galeria de metges catalans. Col·legi oficial de metges de Barcelona. www.galeriametges.cat/
5. BOE Nº 280 de 22 de Noviembre de 1972. Resolución de la Delegación General del Instituto Nacional de Previsión en el concurso libre de méritos para proveer en propiedad plazas de facultativos del Centro de Diagnóstico y Tratamiento de la "Seguridad Social ,."Atarazanas", de Barcelona
6. Comunicació de Recursos humans del HUVH
7. Comunicació personal del Doctor Xavier Sierra Valenti
8. BOE núm. 27 Miércoles 31 enero 1990 3031 Resolución de 12 de enero de 1990, de la Universidad Autónoma de Barcelona. por la que se nombran Catedraticos de Universidad a don Juan Rubies Prat y a don Antonio Castells Rodellas
9. DOGC 345 de 15 de Juliol de 1983

10. 788 Divendres 25 juny 1999 Suplement núm. 10 11979 Reial decret 775/1999, de 7 de maig, de traspàs a la Generalitat de Catalunya de mitjans personals adscrits a l'Hospital Militar de Barcelona. «BOE» 127, de 28-5-1999
11. Web Generalitat de Catalunya. Parc sanitari Pere Virgili
12. 23101 Ley 55/2003, de 16 de diciembre, del Estatuto Marco del personal estatutario de los servicios de salud. BOE núm. 301
13. José Díaz Delgado: El derecho a prolongar la jubilación forzosa hasta los 70 años por los médicos de la seguridad social en función de las previsiones del plan de ordenación de recursos humanos vol. 23. extraordinario XXII congreso 2013 | ponències
14. Comunicació personal del Professor Simon Swarchz Riera
15. Web Coordinadora Catalana de Fundacions. Fundació Institut de recerca Hospital vall d'Hebron
16. Guies docents de la UAB
17. 36908 Martes 10 diciembre 1996 BOE num. 29727744 RESOLUCIÓN de 28 de noviembre de 1996, del Consejo de Universidades, por la que se hace público el acuerdo de 17 de junio de 1996, de la Comisión Académica del *Consejo de Universidades*, por el que se crean nuevas áreas de conocimiento. «*Dermatología*», «*Otorrinolaringología*» y *Oftalmología*
18. *The European Higher Education Area. The Bologna Declaration of 19 June 1999. Joint declaration of the European Ministers of Education*
19. Jacinto Fernández Pardo: *Formación especializada en España: del internado rotatorio a la troncalidad Educ Med.* 2015;16(1):57-67